

Några drag ur socialismens historia i Sverige /

Palm, August,

54 E c Br. 1892 Drag

National Library
of Sweden

Några DRAG ur socialismens
historia i Sverige. 1892

Polit.ekon.
Sec.
(Br.)
1892

Kungl. biblioteket

0 0000 000103040

aug. Palm

Polit. sken
Soc.
(Bv.)
1892.

NÅGRA DRAG

UR

SOCIALISMENS HISTORIA

I SVERIGE.

GÖTEBORG.

C. R. HOLMQVISTS BOKTRYCKERI 1892.

MAGRA DRAG

FOURTH STREET

NEW YORK

1840

40

Socialismens historia i Sverige.

Som bekant förkunnades socialismen först i Sverige af August Palm på hösten 1881 i Malmö, dit han kommit från Danmark. Der lyckades han visserligen få till stånd en tidning, "Folkviljan", men efter några år af fruktansvärdt arbete måste Folkviljan nedläggas, och Palm begaf sig på allvar till hufvudstaden, för att der börja den sociala rörelsen på hösten 1885. I Stockholm var bildad en förening, som i början icke räknade mer än omkring 20 personer. De höllo sina möten vid Kungsholmsgatan, i Smithska grötinrättningen. Mötena besöktes vanligen af ett 40-tal personer, deribland några studerade personer, såsom d:r A. F. Åkerberg, skådespelaren Hillberg, Fred. Sterky, G. Pettersson och Hægerstolpe, som då voro medlemmar i "Tidens" redaktion och gällde som socialister. Nu är G. Pettersson redaktör för en konservativ tidning och Hægerstolpe lär vara medarbetare i en liberal, "Stockholms-Tidningen". Hjalmar Branting, som då var redaktör för "Tiden", var inte synlig på socialistmöten på den tiden.

Palm väckte snart förslag i föreningen om att utgifva en tidning, men det var klart, att han i detta fall motarbetades af medlemmarne från "Tidens" redaktion, hvilka möjligtvis voro påverkade af redaktören, som väl ansåg "Tiden" vara så god arbetaretidning som behöfdes. Det blef sålunda en strid mellan intelligensarne och Palm, hvilken dock understöddes af Sterky.

Emellertid segrade Palm, och genom hans stora energi kom en tidning till stånd. Dock bör icke förglömmas, att en komité först besökte Branting för att förmå honom att förklara sin tidning "Tiden" för socialistisk. Han vägrade, ty "en sådan förklaring skulle skada tidningen och mottagas illa af dess publik".

De första numren af den nya tidningen, som fått namnet "Socialdemokraten", redigerades af Palm ensam. Han var både redaktör, expeditör och springpojke. Sterky kom dock ibland för att se till det hela, och man kunde få se den treffiga figuren sitta förnöjd i sitt ekipage, som han på den tiden bestod sig med, och köra upp till Palms tarfliga bostad vid Glasbruksgatan.

Snart kommer dock en ny person med, nämligen Axel Daniels-son. Palm hade genom en bekant fått reda på, att en fattig litte-
rator och öfversättare satt någonstädes bort i krokarna och inte hade
det för fett. Palm behöfde någon som såg igenom hans rådbråkade
svenska, och då uppsökte han D. Denne, som nog visste hvad det
ville säga att föra en proletärs lif, kastade sig med eld och kraft in
i rörelsen och kämpade som endast den kan, som har allt att vinna,
men ingenting att förlora.

Sedan nov. 1885 utgick "Socialdemokraten" regelbundet en gång
i veckan, tack vare den mindre vanliga energi de penningfattige med-
lemmarne utvecklade.

Det är egendomligt och torde passa att här påpeka, att Palm
och en hel del arbetare med honom nästan från första början af den
socialistiska rörelsen haft tvister med intelligensarne i partiet. Vid
den tiden, 1885 på hösten, gällde tvisten, huruvida man borde hålla
stora möten eller små enskilda. Palm förfäktade det förra förslaget,
men särskildt G. Pettersson och Hägerstolpe det senare, emedan de
ansågo att arbetarne borde bildas och upplysas genom enskilda dis-
kussionsmöten. Emellertid ledsnade dessa upplysningsmän snart på
att upplysa arbetarne. Palm dref sin vilja igenom, och på Öster-
malmsteatern kämpades mången härlig kamp och många sköna seg-
rar vunnos af det unga entusiastiska och lifskraftiga partiet, som
ännu icke var blaseradt eller mattadt af småaktighet, intriger och
bedrägerier. Hvem minnes icke när Palm, den o lärde skraddaren,
stukade sjelfve doktor Anton Nyström, som också då höll på att för-
fäktat socialismens omöjlighet. Och hvem minnes icke när den ännu
eldige och oförderfvade ynglingen Danielsson nedgjorde D. N.? Ingen
kunde väl då drömma om, att Danielsson skulle få äran att åtnjuta
D. N:s förträffliga kreditiv i och för en kongressresa till Berlin
1892.

Dessa lifliga möten från socialismens barndom i Stockholm
gjorde verkan och väckte tusentals arbetare till tanke på ett bättre
samhällsskick. Och de rekryter som då värfvades voro lifligt besjä-
lade af de idéer som förkunnades, och vågade lida och uppoffra något
för den goda saken.

I februari månad 1886 gick den första stora demonstrationen i
hufvudstaden af stapeln. Den var riktad mot brödtullarna och räk-
nade 12,000 personer. Palm var dess upphofsman, ty initiativet togs
af honom på ett möte på Östermalmsteatern. Denna stora demon-
stration väckte mycket uppseende och vände folkets blickar mera på
socialismen, som helt naturligt snart skulle uttränga liberalismen hos
arbetarne.

Emellertid började inre stridigheter inom det socialistiska par-

tiet. Intelligensarne ville ha bort Palm från "Socialdemokratens" redaktion.

Han påstods föra för rätt språk och vara för obildad att redigera en tidning.

Oppositionen mot Palm anfördes af Sterky som nu, efter att förut ha understött Palm, blef motståndare. Och här kan man, som så ofta sker, fråga: "Hvar var kvinnan?" Jo, saken var den, att Sterky, ehuru gift, stod i ett intimt förhållande till en syster (med hvilken han sedan blef gift) till numera afidne socialdemokraten Engström, hvilken Sterky önskade insätta som expeditör för "Socialdemokraten". Då icke för thy en annan person valdes till expeditör, bildade Sterky, understött af Bergegren och Engström i förargelsen en ny förening och utgaf "Nya Samhället", hvilken tidning då skulle på ett mera värdadt sätt föra socialismens talan.

Palm hade dock god hjälp af Danielsson och Nordman, en bildad och begåfvad arbetare som gått i Nyströms skola, där han utbildats till en framstående och energisk offentlighetens man, men som lemnat liberalismen och anammat socialismens idéer. Sterky och hans konkurrenttidning bekämpades talangfullt och hänsynslöst af Palm och hans anhängare, och trots att Sterky hade pengar till sitt förfogande, lednade han väl att använda dem till arbetarnes fromma, om detta verkligen var hans mening, hvilket i detta fall torde kunna betviflas, då, som vi sett, det var af helt personliga bevekelsegrunder han grundlade "Nya Samhället". Efter ett halft år nedlades det "Nya Samhället", och en förlikning ingicks en kort tid efteråt.

De båda föreningarna slogos samman och kallades det *socialdemokratiska förbundet*. Kort förut hade tidningen "Tiden" upphört, och dess redaktör Branting, som nu icke hade sin publik att stöta sig med, öfvergick till socialdemokratian och invaldes snart som medarbetare i S. D., och då Aug. Palm afsagt sig redaktörsbefattningen, blef han utsedd till redaktör.

Nu hade arbetarne fått så många förkämpar, att de inte orkade föda dem alla. Därför börjades också ett utättningskrig, kanske icke alltid af så vacker natur. Intriger spelades man och man emellan, och dessa ha fortsatts och blifvit en skam och vanära för partiet. Det har sällan varit de rent sakliga meningsskiljaktigheterna, som varit orsaken till striderna, utan rent personliga. Och arbetarne hafva icke varit kloka nog att förstå sammanhanget. Därför ha också intriganta och mer eller mindre samvetslösa personer gått och gällt som arbetarnes förtroendemän, under det ädla och uppoffrande personer måst utvandra. Mera därom sedan.

Axel Danielsson, hvars stolta och obändiga natur hade svårt att foga sig, och som för öfrigt de andre intelligensarne tyckte sig väl kunna vara af med i Stockholm, reste till Malmö och skickades

mest ut på agitationsresor; i tidningen ville man icke ha honom, men man kände sig dock icke stark nog att focka honom. Och arbetarne duperades af intelligensarne; ty det är att märka, att en hel del af de gamle liberalerna, nu mera socialdemokrater, voro fasligt förtjusta i att bli bror med öfverklassarne.

Det kan icke heller nekas att arbetarne, så länge de äro så där halfbildade, gerna vilja ha någon som står öfver dem i socialt anseende att blicka upp till, och om någon sådan vunnit deras gunst genom låtsad eller verklig arbetarvänlighet, så hafva de tyvärr alltför lätt att kritiklöst följa honom och lemna sina egna. Likaledes är det, enligt hvad erfarenheten visat, mycket frestande för de personer ur den högre samhällsklassen, som närmat sig arbetarne och hyllats af dem, att omgifva sig med en viss gloria af ädelmod, uppoffring m. m., en gloria som dock kanske icke alltid torde ega den klaraste glans. Detta i förbigående.

I Malmö arbetade Danielsson med brinnande ifver och lyckades, tack vare det förarbete som "Folkviljan" gjort, att få till stånd en tidning, hvilken efter åtalen och redaktörens dömande, väckte uppmärksamhet och gick bra. Äfven till andra landsortsstäder hade nu socialismen nått och slagit rot, fastän roten ofta var maskstungen.

I Göteborg skulle socialismen representeras af en tidning, "Folkets Röst", hvilken väl torde i uselhet mäta sig med Alins "Sveriges Nya Tidning". Folkets Röst grundlades af Per Eriksson och Lundgren, den förre förut notismeddelare i en konservativ och arbetarefientlig tidning, den senare en morallös bagare, som skref tokiga verser med händerna i stället för att knåda godt bröd med fötterna. Dessa två personer, hvilka vi förmoda voro lika dåliga arbetare som litteratörer, tänkte göra sig en god affär af tidningen och idkade nidskrifveri mot kontant betalning. Emellertid ville inte affären gå bra ändå, utan Per Erikson tänkte, då han såg hur det gått så bra i Malmö, att skriva något riktigt vådeligt, för hvilket han också kunde få martyrglorian, och så förde han in i bladet en för arbetarrörelsen mycket värdelös dikt; han dömdes och kom in. Och blef martyr. Dock är det ju klart, att ingen i längden ville understödja en sådan tidning, och den upphörde också.

Från Stockholm hade under tiden äfven Wermelin, en ytterst begåfvad och ädel man, som af verkli öfvertygelse och ideela orsaker slutit sig till socialdemokratien, samt Nordman begifvit sig. Man ser här hvilken urskilning arbetarne haft när de valt sina medhjelpare, då de lätit en sådan man som författaren till dikten *Lucifer* 1886 lemna landet. Man gripes af beundran både för innehållet och formen i Wermelins kraftiga diktning, där är värme och öfvertygelse i den. Hur stor och upphöjd finner man icke denna dikt mot det tarfliga yrkespoem med samma namn, som frambrakts en gång senare!

Socialdemokratens främste män voro nu Branting, Sterky, Palm och Engström. Efter en kort tid dog Engström, och då gällde det att få en ny efter honom. Här torde behöfva påpekas att tidningen, ifrån att egas af Socialdemokratiska förbundet, öfvergått till fackföreningarna. Då nemligen förbundet var radikalt, hade Sterky och Engström sökt stöd i fackföreningarna, hvilka bevakade tidningen genom kontrahenter. När så platsen efter Engström skulle tillsättas beslöt socialdemokratiska förbundet att Nordman borde efterskickas, men detta beslut upphäfdes, och en favorit, en smilare och hycklare, den sorgligt beryktade Nilsson, valdes i stället af kontrahentförsamlingen. Denna beherskades af Sterky och Branting, hos hvilka Nilsson förstått att ställa sig in.

Och sedan har hela tiden ett simpelt favoritsystem gjort sig gällande vid platsers tillsättande. Detta trädde dock först öppet i dagen, sedan tidningen S. D. blifvit daglig. Man insåg snart, att en daglig tidning vore nödvändig för att på allvar taga upp striden mot den öfriga pressen och föra arbetarnes talan.

Frågan diskuterades först på ett stort möte i november 1889, och Palm m. fl. ville att man genast skulle börja. Branting hotade med att afgå, om man icke väntade tills ett tillräckligt antal kronor och prenumeranter hade anskaffats. Han "hade tillräckligt bränt fingrarna på dylika experiment".

Emellertid bör det här anmärkas, att Branting aldrig uppoffrat något af egna medel till tidningen "Socialdemokraten". Att han förlorat åtskilligt på sin tidning "Tiden" får räknas till hans privata affärer. Allt hvad han arbetat i tidningen S. D. *har han hatt betalt för*. Däremot arbetade d:r Åkerberg i början mycket utan ett öres ersättning. Äfven Sterky har nog icke uppoffrat så litet af egna medel, hvilket här rättvist må erkännas.

Sälunda började på Brantings bestämda inrådan (det påstods man och man emellan att han hade för mycket att göra med referentskapet för "Dagens Nyheter" under riksdagsperioden) "Socialdemokraten" att utgifvas dagligen den 1 april 1890. Då behöfdes åtskilliga nya krafter och Branting utnämnde sin dåvarande gode vän Hinke Bergegren, som icke på en längre tid deltagit i rörelsen, samt en förut flitig medarbetare, Carleson. Till kassör valdes Landqvist, f. d. nykterhets- och sparsamhetsman samt en trogen skoslickare åt Branting och de öfriga intelligensarne. Arbetarne skulle också bittert få erfara att de valt honom.

Att välja till bokförare och kassör för så stor affär en person, som var fullkomligt okunnig i bokföring och utan borgen, är ju tanklöst. Man får väl dock icke fordra så mycket utaf personer med god tro och lite erfarenhet, men att den vid experiment vane redaktören icke insåg, att en bättre kontroll var nödvändig, är mindre

förlätligt. Men Sandqvist hörde ju icke till "sluskelementet i arbetarörelsen, och då så — — —"

Emellertid dröjde det icke länge innan Branting och Bergegren icke trufdes vid samma redaktionsbord. Bergegren gjorde sig nog till en del omöjlig genom sitt rastlösa arbete i könsfrågan, hvilken väl med rätta de fleste ansågo vara en bifråga, men riktiga ovänner blefvo Branting och Bergegren först, sedan Bergegren kommit under fund med att parlamentarismen och dagspolitiken var humbug. Branting, som redan då börjat sträfva efter riksdagsmannaskap, blef uppbrakt och förklarade Bergegren som en anarkist, hvilken borde bekämpas. Bergegren måste lemna redaktionen och uppsatte ett eget organ: "Under röd flagg".

Många möten höllos, där man lade mer eller mindre stor okunighet i dagen i sjelfva frågan, men utskällde hvarandra desto mer. Bergegrens verkligt stora talaretalang och personligt folkliga sinne-lag och nobla uppträdande skaffade honom många anhängare; ja, vi våga påstå, att han på kongressen i Norrköping 1891, efter hvad vi erfarit, hade fått majoritet, om icke både Branting och Danielson med lock och pock och hot om afgang tvingat en del till att rösta för deras förslag.

Så var nu socialdemokratiska partiet ett parlamentariskt, och frågan om anarkism eller socialism bortföll så småningom. Huruvida Bergegren någonsin fullt bekant sig till det teoretisk-anarkistiska partiet, känna vi icke; praktisk anarkist har han ju aldrig varit. I "Socialdemokraten" hade förut Sterky åter inträdt, efter att en tid ha vistats i Danmark, hvarifrån han kom med en ny hustru som måste försörjas, och då hade en ny person blifvit nödvändig i tidningen, ty eljest hade Branting blifvit öfveranstängd.

Efter den betan kom man att på allvar tänka på Palms aflägsnande. Han hade väckt förslag om en veckotidnings utgifvande, och då han envisats med att sjelf utgifva en sådan, ifall icke partiet gjorde det, så kom en veckotidning till stånd, och Palm valdes till redaktör. Huruvida det nu berodde på, att Palm var för röd eller någon annan orsak, i alla fall voro intelligensarne i S. D. eniga om, att han skulle aflägsnas. För att nu aflägsna honom i en form, som syntes mindre stötande, ville man påstå att Palm passade bättre till agitator på landsbygden än som tidningsman, och erbjödo honom halfva veckolönen, medan det vestra distriktet, der de tänkte han också skulle verka, borde bidraga med hälften. Palm, som väl förstod meningen, kände sig sårad och drog sig totalt tillbaka.

Här måste man nog inse, att Palms senare uppträdande väl har sin förklaringsgrund. Det påstods att Palm var lat, och att han på senare tiden sällan skref något, då han tillhörde S. D:s redaktion, (han skref dock mycket, men det hamnade i papperskorgen), men vi undra

om man icke heller kan säga detsamma om sjelfva dåvarande redaktören, som kanske icke visade sig på redaktionen under flera dar, utan hade sina egna intressen att sköta, och dock hade han 5 kr. mer i veckan.

Sårad i sitt innersta som Palm var började han utgifva en egen tidning "Folkviljan", som visserligen ofta var mycket elak men dock icke sade någon annat än sanningen. Det sorgliga förhållandet, att "Folkviljan" måste en tid tryckas på den mindre väl kände Svenssons tryckeri, kan så till vida ursäktas, att Palm lefde i mycket svåra ekonomiska omständigheter, och då väljer man icke de allra bästa eller förnuftigaste medlen.

Detta begagnade också de styrande inom partiet sig af, och genom att tyda allt till det värsta lyckades man få Palm utesluten ur distriktsstyrelsen, som han förut tillhört. Men upprörande och simpelt förefaller det sätt, hvarpå S. D:s redaktion handlade, då den vägrade intaga (eller med ett nedrigt tillägg intog) ett upprop om understöd åt Palms familj, som naturligtvis befann sig i mycket dålig ställning. Hade socialdemokratiens kämpar, Palms förre vänner, varit nobla män, skulle de, hur illa de än ansett Palm handlat, uppsökt familjen och understödt densamma. En person som man förr skrifvit så mycket vackert om, kunde väl icke så hastigt blifvit en skurk, äfven om man gräl.t om partisaker.

Vi måste gå tillbaka något och skildra det sorgligaste i hela arbetarörelsens historia. Som bekant sköttes tidningens ekonomi allt sedan den blef daglig af Landkvist, hvilken alltid varit mycket sparsam och särskildt yrkat på, att lönerna voro för höga, innan han sjelf kom in med 30 kr. i veckan.

Räkenskaperna reviderades af en kontroll-komité, som bestod af tre personer, hvilka väl voro de mest olämpliga och odugliga som man möjligtvis kunde uppsöka. Det synes emellertid, som om just sådana personer med förkärlek föredragits af redaktion och expedition, ty en verklig räkenskapskunnig man, Magnusson, ville de inte ha. Då kontrollkomitén skrifvit sina rapporter slutade de alltid med samma fras: "räkenskaperna äro ordentligt förda och behörigen verifierade". Dock upptäcktes, när katastrofen kom, att försnillningarna fortgått nästan från början af Landkvists kassörskap, alltså öfver tre år. I alla fall ha två af kontrollerna, så odugliga och okunniga de än visat sig i att sköta allmänna uppdrag, nu blifvit — *föreslagna till folkrikisdagsmän*, ett sorgligt bevis på arbetarnes kortsynthet. Men då Branting icke haft något att anmärka mot namnen, så äro de väl goda; de tillhöra ju icke heller någon "drabantskara" åt miss-hagliga personer.

När försnillningarna ej längre kunde döljas, uppstod villervalla och en längre, opartisk revision anställdes. Då lades i dagen att minst cirka 3,000 kr. icke kunde redovisas. Kanhända Stockholms

guldkrogsvårdar kunna lämna någon upplysning om, hvart pengarne tagit vägen.

För att nu icke tidningen skulle upphöra tillgreps ett medel, som är det skamligaste man kan tänka. Samtidigt insamlades nemligen pengar till de strejkande i Norberg, och med dessa pengar fylldes nu bristen. Detta slag drabbade de sege, ihärdige, om sina mänskliga rättigheter kämpande arbetarne i Norberg så hårdt, att de icke glömma det under åratäl. Och någon mera himmelskriande orättvisa kan väl knappast begås, än att beröfva en svältande skara, som trodde så mycket godt om sina förkämpar, arbetarepartiets förtroendemän i Stockholm — beröfva dem det understöd, som kanske kunnat gifva dem segern! Ty det är att märka, att det icke blott var förlusten af pengarne som verkade afbräck, utan väl i ännu högre grad den moraliska skada, som därät följde. Med tårar i ögonen berättade en Norbergare oss den harm och förbittring, som skandalen väckte. Ännu äro omkr. 1,500 kr. obetalda! — Den energiske, duglige och oegennyttige strejkledaren Qvarnström, liksom Palm, har man lemnat åt sitt öde, men de två "insamlarne" Nilsson och Landkvist hjälpte man med pengar till Amerika i stället för att låta dem lida sitt välförtjenta straff. Huru stor reskassa dessa herrar hade, vet man inte; men det påstås, att icke alla pengar som samlades till strejken blefvo redovisade. Hvad som tilldrog sig i enskildhet mellan skyddslingar och gunstlingar, vet man heller icke, men det "Folkviljan" berättade, att en förtroendeman gjort resällskap med Landkvist till Göteborg, har icke blifvit vederlagt.

Sedan affärerna i tidningen blifvit ordnade valdes nya män. Branting, som gifvit tidningen socialt anseende, trädde nu tillbaka just i det mest kritiska ögonblick, hvarför i sammanhang härmed, vet man inte.

Carleson valdes till redaktör, dock kan man väl påstå, att Branting redigerar Carleson. Till medarbetare antogs Gabrielsson, hvilken man väl kan säga är en verklig arbetarelitteratör; han uttrycker i vecka, klagande och bittra toner, hvad som rör sig i folkets bröst.

Ziesnitz blef kassör, och om han äfven är lika bra att sköta tidningens affärer som sina egna, så torde man ha gjort ett godt val. Sedan han antagit platsen som tryckare af S. D. vid Holms tryckeri med 25 kr. i veckan, passade han på att skaffa sig — extra förtjenst. Genom hans intrigerande flyttades tidningens tryckning till Mällborns, hvarigenom han betingade sig en extra förtjenst, men tidningens tryckning fördrades. Sedan han valts till kassör i tidningen, fick hans efterträdare mindre betalt, och hans förra kamrater svekos och tidningen flyttade till Holms igen.

Detta förfarande har på det högsta ogillats af hans yrkeskamrater. Vi vilja citera hvad Typograf-tidningen säger:

“Af sina egna skall man höra sanningen! Vid typografiska Agitationsklubbens sammanträde i lördags qväll, hvilket var ganska talrikt besökt, lär vår vän K. M. Ziesnitz ha haft en allt annat än angenäm stund. Klämd mellan så starka sköldar, som sina forna och nuvarande åsikter om arbetarnes ställning m. m. fann han sig troligen icke så väl. Frukten börjar mogna“.

Man ser sålunda att arbetare-idéernas banérförare icke *alla* äro af oegennyttigaste slag, utan desto värre en del vanliga knipsluga ränkmakare och humbugsmän.

* * *

Vi vilja nu sluta med några korta reflexioner öfver socialismens män och socialismens närvarande ställning i Sverige. Att den entusiasm som fanns i partiets barndom är borta, därom äro vi öfvertygade, och att detta beror på inre personliga tvister och på saknaden af oegennyttiga, offervillighet och karaktär hos ledarne, därom äro vi också öfvertygade. Det skadar icke att framhålla några små betecknande drag hos dem, kring hvilka en del af arbetarne gerna vilja spinna en “gloria“.

Arbetarnes och socialismens patenterade förkämpe är naturligtvis *Branting*. Han behöfver bara sträcka upp ett finger, och arbetarne sträcka också upp ett finger. Arbetarne tro nemligen, att han uppoffrat allt för dem. De blicka upp till honom som till sitt skyddshelgon. Ja, vi vilja icke tvifla på Brantings uppriktighet, men vi tro dock att arbetarne böra vara mera kritiska. Se vi på hans uppträdande vid senaste riksdagsmannaval, finna vi hur han yttrade: “på mig kan hvem som helst rösta!“ Huruvida han anser, att han skulle kunna uträtta någonting till arbetarnes fromma i riksdagen eller om han af personliga bevekelsegrunder vill in, lemna vi åt arbetarne att fundera på. Men äfven i småsaker har han visat åtskilliga drag, som icke vittna om oegennyttiga. Då han var anställd och hade aföning af partiet, gjorde han en gång en resa till Domnarfvet på ett par dar och fordrade därför 50 kr.; resan kostade omkr. 12 kr. tur och retur. Kallad till Köping att hålla föredrag, ville han icke resa, utan 5 kr. om dagen och fri resa i andra klass. Då han som referent för Dagens Nyheter bevistade skandinaviska kongressen i Malmö, lagade han så, att han därjemte fick representera skomakarnes förening, ehuru de beslutat att icke sända något ombud. Detta för att öka sin kassa med futtiga 10 kronor.

I stället för att skänka något till tidningen Socialdemokraten, hvilket mången tror att han gjort, var han nästan alltid skyldig några hundra kr., som han tagit ut i förskott. Dock hade han mer betalt än de andre. Sedan han afgått från tidningen skrifver han artiklar, ofta personliga, mot kontant erkänsla. Allt detta är nu ingenting att klaga öfver hos en vanlig människa, men hvartör då också icke gå och gälla för hvad han är — en politiker, som lefver på sitt yrke och icke för ideela sträfvanden, en person, som också lefver för sitt eget välbefinnande.

Några ord må också sägas om fru *René*. Hon vände sig från "Socialdemokraten" till en annan mera mångsidig publik, "Stockholms-tidningens", borgarefruarna och knoddarne i småstäderna och extra-bladsläsarne i huvudstaden. Så vandra "Socialdemokratens" stora män och kvinnor!

Axel Danielson har blifvit moderat och litet toddyfetare än i studentåren. Han har börjat ringakta den valkiga näfvens kult och dyrkar dagspolitiken och vällefnaden. För öfrigt despotisk, känslös och öfvermodig. Han har blifvit räddad från proletariatet af proletärerna och Palm. Tiderna förändras!

Det allvar och den sedliga kraft, som är nödvändig för att drifva ett omdaningsparti framåt, finns icke hos de framskjutne. Man sträfvar efter att få allt större och större socialt anseende, och så mister man förtroendet hos de lugne i samhället, hos hvilka man måste ha förtroende. Man kompromissar och associerar sig med liberalis-men, och så glömmer man kanske slutligen den stora massan. Ledarne vilja krypa upp på popularismens stege, och titta sedan med förakt ned på dem som stå där nere. Vi vilja icke påstå, att det måste gå så, men det kan hända. Därför böra arbetarne vara på sin vakt. Socialismen är icke stark för närvarande, men den kan bli. Då behöfver i alla fall en ny anda ingjutas. Man måste lägga an på att upplysa arbetarne om deras uppgift och icke för mycket draga in dem i dags- och storborgarpolitiken, som nu är idel humbug.

Vi ha kanske här målat i svart, men det är nödvändigt att väcka uppmärksamheten på saker, som förut icke varit tänkta på. Någonting kommer nog att göras för att få fart i verklig arbetarrörelse, utan favoritsystem och utan biasikter. Mätte det lyckas!

Till läsaren!

Författaren, som från början tills nu följt socialismen i Sverige, vill härmed i några korta, enkla och sanna drag lemna en framställning om socialismens historia och dess män, särskildt i Stockholm, öfvertygad om att den, sådan som ställningen nu är, skall vara välkommen hos hvar och en.

KUNGL. BIBL.
2 8 MRS 1967
STOCKHOLM

